

Wat is dit?

Deze plattegrond geeft tips om het hele jaar leuke dingen te doen in het Singelpark.

Kom ontdekken en je verwonderen!

Wat doe je ermee?

Heel dicht bij waar jij woont, misschien zelfs voor je eigen deur, groeien allerlei plantjes. Ontdek de plantjes bij jouw huis of school, bij het winkelcentrum en in het Singelpark.

Je kunt er allerlei leuke dingen mee doen!

Wat is het Singelpark?

Het Singelpark omringt het historische centrum van Leiden met groen. Een kilometers lang stadspark met, als een blauw lint, het water van de singels.

Super dat Leiden zo iets heeft.

STOEPLANTJES

Sinds 2016 gebruiken gemeenten in Nederland geen gif meer om onkruidjes weg te halen op stoepen, in de goot of op straat. De gemeente kan onkruid nog wel wegbranden of borstelen of met hete lucht spuiten, maar het is te duur om dat overal te doen. Daardoor groeit er steeds meer onkruid. Slordig, vindt de een. Fijn voor het groene leven in de stad, vindt de ander; goed voor de biodiversiteit dus.

Biodiversiteit, dat is hoeveel soorten er in een gebied leven. Op de stoep groeien planten die er altijd al waren en wilde planten die hier ooit zijn gekomen (soms van heel ver weg!). Bij elkaar zorgen ze dat er veel te eten is voor allerlei insecten en vogels. En dat is natuurlijk hartstikke goed. Met deze kaart leer je een heleboel over onkruidjes, hoe leuk en mooi ze vaak zijn. En je kunt er van alles mee doen!

Dit is de tweede Verwonder@Singelpark-kaart. De vorige kaart eindigde in februari 2020. Daarom begint deze kaart in die maand; januari staat helemaal achteraan.

Mooie plantjes op je stoep?

Laat ze zien op Facebook:
fb.me/stoeplantjes

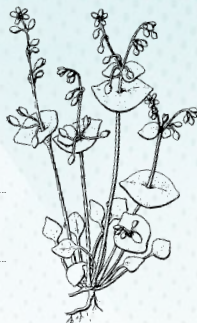
Lees meer op
www.stoeplantjes.nl

FEBRUARI

winterpostelein

Dit plantje zag ik op:

Het groeide hier:

Fris hapje

Haal je avondeten eens van de straat! Pluk winterpostelein, spoel het af en maak er een lekker maaltje van. Het is lekker door de stampot of in een salade. Smullen maar! Beetje vies? Verzamel dan de zaadjes en kweek het op een schoon plekje.

Zaden over zee

Wist je dat deze plant eigenlijk uit Amerika komt? Reizigers vonden het heel handig dat deze gezonde groente zelfs in de winter doorgroeit. Zo hadden zo ook 's winters verse groente en kregen ze minder snel ziektes zoals scheurbuik. Zij hebben het plantje meegenomen naar Europa.

Lekker warm in de winter

Winterpostelein is een echte bikkelaar: hij groeit zelfs in de winterkou. Wat is jouw beste manier om warm te blijven? Springen, rennen, of misschien kniebuigingen? Ga buiten bewegen tot je het lekker warm hebt!

MAART vogelmuur

Dit plantje zag ik op:

Het groeide hier:

Vogelhapje

Vogels zijn gek op deze plant. Kippen kunnen er geen genoeg van krijgen. Pluk wat vogelmuur, spoel het af en proef het. Ben jij het met de vogels eens? Is het lekker? Wist je dat vogelmuur het hele jaar door kan groeien? Alleen als het vriest, staat de groei stil.

Zelf proberen

De stengels van vogelmuur zitten bijzonder in elkaar. Trek maar eens voorzichtig een stengeltje kapot. Zie je dat er een soort elastiek in de stengels zit? Ze breken niet zomaar helemaal door!

Weerbericht

Als het bijna gaat regenen, sluit vogelmuur zijn bloemen. Controleer maar eens of de vogelmuur in Leiden dit ook doet!

Lachen

Ga op zoek naar een vogel. Bekijk heel goed hoe hij beweegt. Doe hem zo precies mogelijk na. Probeer het bij verschillende soorten vogels.

APRIL paarse dovenetel

Dit plantje zag ik op:

Het groeide hier:

Gefopt

De dovenetel lijkt op een brandnetel. Best handig, daardoor durven veel mensen en dieren hem niet aan te raken, en kan hij ongestoord groeien en bloeien. Terwijl hij helemaal niet prikt!

Dode netel, werd hij daarom vroeger ook wel genoemd.

Lastige vraag

Wist je dat een dovenetel een vierkante stengel heeft, en een brandnetel een rondere stengel? Zo kun je ze uit elkaar houden.

Nu laat jij je niet meer foppen! Zou het voor de plant iets uitmaken, rond of vierkant?

Feestelijk voorjaarsslaatje

Maak een lekkere salade en versier hem met de bloemetjes van een dovenetel. Deel de salade met familie of vrienden.

Thee van buiten

Ga op pad en verzamel 20 bloemetjes van de paarse dovenetel (alleen de bloem, niet de hele plant). Droog ze thuis op een warme, donkere plek en zet er later thee van.

MEI paardenbloem

Dit plantje zag ik op:

Het groeide hier:

Uitpluizen

De gele bloemen zijn net zonnnetjes. Ze bestaan uit een heleboel kleine bloemetjes. Pluis er maar eens een uit.

Bezoek

Paardenbloemen krijgen visite van 27 soorten solitaire bijen. Dit zijn bijen die alleen leven. Verder komen er ook hommels, honingbijen en vlinders op bezoek.

Op reis

Voor Columbus in Amerika aankwam groeiden daar nog geen paardenbloemen. Die planten zijn stiekem met de reizigers meegekomen. Hoe zou dit gebeurd kunnen zijn?

Vang ze!

Zoek een uitgebloeide paardenbloem vol zaadjes. Ga met vriendjes op een veilige plek staan. De een blaast de zaadjes van een paardenbloem weg, de anderen proberen ze te pakken voor ze op de grond vallen. Het lijken net parachootjes!

JUNI klaver

Dit plantje zag ik op:

Het groeide hier:

Super

Klaver heeft een superkracht. Hij werkt samen met bacteriën die op zijn wortels leven. Samen kunnen ze stikstofgas uit de lucht opvangen en veranderen in plantenvoedingsstoffen. Trek voorzichtig een klaver uit de grond, met wortel en al. Zie je witte bolletjes op de wortels? Daar leven de bacteriën!

Duurzaamheid

Boeren laten klaver op hun land groeien omdat er dan meer voeding in de grond komt. De boeren hoeven dan minder mest te gebruiken. Hebben jullie thuis een stukje gras in de tuin? Fijn de klaver laten staan!

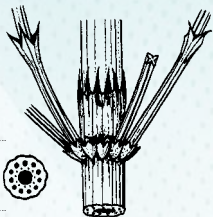
Speuren naar geluk

Klaver heeft meestal drie blaadjes. Sinds de Middeleeuwen geloven sommige mensen dat een klavertje met vier blaadjes geluk brengt. Heb jij wel eens een klavertje vier gevonden?
(Laat je niet foppen door de klaverzuring!
Die zie je hier rechts.)

JULI heermoes

Dit plantje zag ik op:

Het groeide hier:

Sterk

Heermoes heeft sterke wortels. Als je een plant uit de grond trekt, blijft de wortel in de grond zitten. Uit die wortel kan dan zomaar weer een nieuwe plant groeien. Trek er een uit de grond. Ga elke week kijken of hij al weer terug gegroeid is. Hoe lang duurde het?

Grote schoonmaak

Heermoes kan groeien op afvalhopen met zware metalen (afvalstoffen in de grond). Die zware metalen haalt de heermoes uit de grond, en bewaart-ie in de plant.

Dino's

Deze plantenfamilie bestaat al honderden miljoenen jaren. In de dinotijd waren ze wel zo hoog als bomen! Teken hoe een oerwereld met zulke 'bomen' er volgens jou uitzag.

Bouwpakket

Wist je dat heermoes ook legoplant wordt genoemd? Zoek in het park naar deze plant en probeer maar eens of jij een heermoes-plant uit elkaar kunt halen en weer in elkaar kan zetten.

AUGUSTUS robertskruid

Dit plantje zag ik op:

Het groeide hier:

Goed geschoten

Deze plant schiet z'n zaden wel zes meter ver. Kijk hoe hij dat voor elkaar krijgt. Even aantikken, is hij al rijp?

Gooi een bal zo ver mogelijk en meet hoeveel meter (stappen) je hebt gegooid. Probeer het nu eens met iets kleins zoals een zaadje. Wat komt het verst?

Bezoekers

Vijf soorten solitaire bijen zoals de meidoornzandbij bezoeken het robertskruid graag, net als hommels en honingbijen.

Historie

Sommige mensen denken dat robertskruid vernoemd is naar de heilige Robert de Molesme. Hij leefde bijna 1000 jaar geleden.

Zou jij het leuk vinden als er een plant naar jou werd vernoemd?
Wat voor plant zou dat dan zijn?

Proe es

Proefjes doen met de springende zaden? Ga naar www.botanischetuinen.nl/tuinalslab/do-it-yourself/springend-zaad

SEPTEMBER zwarte nachtschade

Dit plantje zag ik op:

Het groeide hier:

Giftig

Let op! Deze plant is giftig! Hij heeft wel eetbare familieleden, zoals de aardappelplant. Kijk of je de groene of zwarte vruchtjes ziet. Waar lijken ze op? Ze zijn ook giftig, niet plukken!

Kwalen

Wist je dat onderzoekers soms ook medicijnen kunnen maken van giftige planten? Vroeger werd de plant tegen allerlei kwalen gebruikt. Nu gebeurt dat bijna niet meer, er is niet bewezen dat het werkt en je las het al, de plant is giftig.

Hup, in de prullenbak ermee!

Soms liggen er in de natuur dingen die ongezond zijn voor planten of dieren. Plastic kan bijvoorbeeld opgegeten worden door vogels.

Maak een wandeling door het Singelpark en kijk of je plastic ziet liggen. Raap het op en gooi het in de prullenbak.

OKTOBER stinkende gouwe

Dit plantje zag ik op:

Het groeide hier:

Mierenhulp

Aan de zaadjes zit een zoet 'mierenbroodje' vast. Mieren vinden dat lekker, en slepen de zaadjes mee. Ga maar eens op zoek naar de zaadjes met de mierenbroodjes. Waarom zou het handig zijn dat de zaadjes ver weg van de moederplant terecht komen?

Stinkerd?

Wist je dat deze plant gekleurd sap in zijn stengel heeft? Breek de stengel maar eens af om te kijken welke kleur het is. Deze plant heet stinkende gouwe, maar stinkt hij ook echt? Wat vind jij? Bestuivers hebben daar geen last van. Er vliegen wel 11 soorten solitaire bijen op stinkende gouwe, zoals de grasbij; verder hommels en honingbijen. Kijk maar eens op een zonnige dag of er insecten op bezoek komen.

Krachtpatsers

Mieren slepen soms met dingen die groter zijn dan zichzelf: het zijn enorme krachtpatsers! Hoe sterk ben jij? Ga naar de fitnessplek in het Huigpark, en laat zien hoe sterk je bent!

NOVEMBER herderstasje

Dit plantje zag ik op:

Het groeide hier:

Handig tasje

Zie je de driehoekige 'tasjes' aan de plant zitten? Maak maar eens zo'n tasje open. Wat zie je? Wat zou dat kunnen zijn?

Zelf verzamelen

Een herbarium is een boek of schrift met gedroogde planten. Begin je eigen herbarium, met herderstasje als eerste plant! Kijk op www.stoeplantjes.nl hoe je dit het beste aan kan pakken.

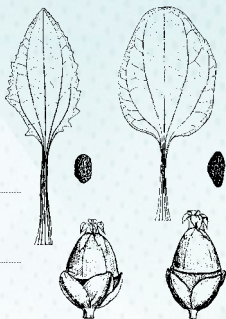
Jummie

Hebben jullie een cavia thuis? Pluk wat herderstasjes, daar zijn ze dol op. En zij niet alleen: 30 jaar geleden is er een goed bewaard veenlijk (een dood mens van lang geleden) gevonden. Het was een man die 2500 jaar geleden leefde. In zijn maag hebben onderzoekers zaadjes van het herderstasje gevonden! Zo hebben ze ontdekt dat mensen toen herderstasje aten.

Feest

Verzin samen een herderstasjes-dans! Gebruik de plant in de dans, of nog mooier, een zelf gemaakte herderstas.

DECEMBER grote weegbree

Dit plantje zag ik op:

Het groeide hier:

Prik-weg

Heb jij je wel eens geprikt aan een brandnetel? Het helpt om met een weegbreeblad over de jeukende plek heen te wrijven.

Probeer maar, de volgende keer!

Hapje voor de wok

De blaadjes van de grote weegbree zijn eetbaar. Spoel ze goed af en bak ze bijvoorbeeld mee als je iets lekkers maakt in de wok, of doe ze in de pastasaus.

Voetstap

Deze plant kan tegen een stootje. Als je over hem heen loopt, groeit hij gewoon door. Wist je dat dit plantje door Europeanen naar Amerika is gebracht? Daar heet het 'voetstap van witte mannen'. De zaden blijven aan schoenzolen plakken, dus waar de Europeanen hadden gelopen, groeide na een tijdje weegbree.

Sterk!

Pluk een flinke bloeistengel vanaf de grond af. Probeer hem in het midden stuk te trekken zonder je nagels te gebruiken. Oef!

JANUARI

korstmos

Dit plantje zag ik op:

Het groeide hier:

Traag

Een korstmos is iets bijzonders. Het is een samenwerking tussen twee soorten wezens! Een alg, die met zonlicht suiker kan maken, en een schimmel, die voor water en mineralen zorgt. Korstmos groeit maar een paar millimeter per jaar. Zoek een stukje korstmos en meet het op. Hoeveel millimeter is hij? Reken uit hoe lang hij daar ongeveer al groeit.

Meter

Sommige korstmossen groeien op plekken met veel vervuiling, andere op plekken met minder vervuiling. Let er maar eens op, waar groeit het en waar niet - hoe zou dat komen?

Samenwerken

Kan jij net zo goed samenwerken als de algen en schimmels van een korstmos? Doe dit samen met een vriend of familielid: Ga op je billen op de grond zitten, met je ruggen tegen elkaar. Haak je armen in elkaar. Sta samen tegelijkertijd op, zonder je handen te gebruiken. Succes!

WIE BEN JIJ?

Ik heet:

Het stukje stoep dat ik onderzoek vind je hier:

.....

Deze plantjes groeien op mijn stukje stoep:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Een kaart van mijn stukje stoep:

HEEL HET JAAR STOEPPLANTJES

Deze kaart is een uitgave van de Hortus botanicus Leiden in samenwerking met Naar buiten!, het Verwonderpaspoort en het Singelpark; met dank aan de Vrienden van de Leidse Hortus.

Zie www.stoeplantjes.nl

Vraag je ouders/buren en andere natuurliefhebbers of ze zin hebben om Vriend van het Singelpark te worden.

Samen maken we Leiden groen en leuk voor kinderen!

Zie www.singelpark.nl

Vraag op school of jullie met het Verwonderpaspoort mee kunnen doen.

Zie www.verwonderpaspoort.nl

Er hebben veel mensen meegedacht over deze kaart maar wat zou jij nou echt leuk vinden? Misschien komt er volgend jaar weer een kaart dus kom maar op!

Stuur een mailtje aan info@verwonderpaspoort.nl met 'Mijn idee voor de nieuwe Singelpark kinderkaart' en jouw idee.

Colofon: Plattegrond en symbolen Singelpark; vormgeving Studio Kaboem!; tekst Iris Keizer, Hanneke Jelles, (Hortus botanicus Leiden), met dank aan Annette ter Haar (Technolab), Koert Meijer (Singelpark), Suzanne Wardenaar (Naar buiten!) en de partners in het Verwonderpaspoort. Illustraties: figuurtjes Jelle Pelle/Verwonderpaspoort; plantjes in kleur Nienke Beets, plantjes zwartwit met toestemming overgenomen uit Heukels' Flora van Nederland ed. 24. Het auteursrecht van teksten en illustraties berust bij de makers.

www.singelpark.nl | www.verwonderpaspoort.nl | www.naarbuiten.nl | www.stoeplantjes.nl

